

سیستم آموزشی مالزی

از زبان معلم مدرسه ما

مائده اصفهانی‌پور، آموزگار پایه دوم دبستان پسرانه ناحیه ۱

محیط اطراف و مشاهدات مستقیم آموزگار است. بنابراین خلاقیت آموزگار در این شیوه بسیار مهم است؛ در واقع آموزگاران نقش سازندگان دانش را برعهده دارند.

کودکان در این مدارس نه تنها در فضای آزاد، بازی می‌کنند بلکه در همین فضا درس می‌خوانند و تجربه کسب می‌کنند. آموزگار، فعالیت‌های روزانه خانگی، عملی و هنرمندانه‌ای را برای کودکان ترتیب می‌دهد، کارهایی مانند پختن، نقاشی، باغبانی و کاردستی که کودکان به‌سادگی می‌توانند آن‌ها را تقلید کنند. این فعالیت‌ها، بسته به تغییر چهره طبیعت، جشن‌ها و مناسبت‌های هر فصل سال تغییر می‌کند. اسباب‌بازی‌های کودکان هم از مواد کاملاً طبیعی ساخته می‌شود؛ مانند میوه درخت کاج، پنبه، ابریشم، چوب، صدف، سنگ و ... در این مدرسه، با نگاه کردن به محیط اطراف، همه‌جا می‌توان نشانه‌هایی از فعالیت‌های دانش‌آموزان را دید که همگی می‌تواند کودکان را برای یادگیری، مشتاق‌تر و درک آن‌ها را از طبیعت و پیرامونشان بیشتر کند.

در این مدرسه تاکید بر داشته‌های علمی و توسعه اجتماعی است، معلم و دانش‌آموز در آموزش، فعال و شریک هستند و آموزش براساس تقویت انگیزه درونی دانش‌آموزان با گفت‌وگو درباره فعالیت‌ها و احساسات درونی خویش (خودتشویقی) شکل می‌گیرد.

آموزگاران این مدرسه، به تک‌تک دانش‌آموزان خود به چشم شخصیت‌های یگانه نگاه می‌کنند زیرا تاکید این مدارس بر تفاوت‌های فردی و آزادی عمل دانش‌آموز است و معلم مدام درمورد هر دانش‌آموز چنین پرسش‌هایی را برای خود مطرح می‌کند:

چطور به او کمک کنیم تا به عالی‌ترین شکل، توانایی‌های تحصیلی خود را بروز دهد؟

چگونه اشتیاق به کار و آموختن، همراه با خودآگاهی سالم، علاقه و توجه به دیگر انسان‌ها و احترام به جهان را در وجود او بیدار کنیم؟

چگونه می‌توانیم به او کمک کنیم تا معنای زندگی خود را بیابد؟

در شماره گذشته، گزارش بازدید از مدارس کشور مالزی را با توضیح چگونگی کارکرد «مرکز ملی رشد و تحقیقات کودک مالزی» آغاز کردیم. در ادامه برای آشنایی بیشتر با شیوه‌های آموزشی موفق در مالزی، ابتدا مدرسه غیردولتی «kelip-kelip» (به معنای کرم شب‌تاب) با رویکرد آموزشی «والدورف» و سپس مدرسه دولتی و بین‌المللی «villa maria» با رویکرد آموزشی «مونتسوری» معرفی می‌شود.

مدرسه غیردولتی: «kelip-kelip»

مدرسه‌هایی با رویکرد والدورف به‌گونه‌ای طراحی شده‌اند که آموزش را بر اساس آنچه در طبیعت است، پیش ببرند. آن‌ها معتقدند کودکان با ایجاد رابطه بین آنچه می‌آموزند و آنچه در محیط تجربه می‌کنند، برای آموزش سرزنده، مشتاق می‌شوند. به‌این ترتیب، آنچه می‌آموزند، برایشان درونی می‌شود.

در مدرسه کلیپ-کلیپ، از همان نخستین پایه تحصیلی کسب مهارت‌هایی مانند نوشتن، خواندن و حساب کردن در جهت درک مفاهیم انتزاعی را مبنای کار خود قرار می‌دهد؛ اما طبق رویکرد والدورفی در این مدرسه، به‌دست آوردن دانش، به‌تنهایی اهمیت ندارد.

از این رو آموزگاران این مدرسه خود را متعهد می‌دانند شوق درونی برای یادگیری را در وجود هر کودک بیدار سازند. آن‌ها موضوع‌های به‌ظاهر خشک و آکادمیک را با نشان دادن تصاویری از طبیعت و محیط، قصه‌های مناسب هر گروه سنی و بازی، به‌شکلی پویا تبدیل و به کودکان منتقل می‌کنند. بازی‌های آزاد یا تخیلی نیز متشکل از سناریوهایی است که خود کودکان می‌سازند و بازی می‌کنند. این بازی‌ها به کودکان کمک می‌کند تا زندگی را به‌شکل عمیق‌تر تجربه کنند. تکرار و ترتیب، یکپارچگی حس‌ها، هماهنگی بین چشم و دست، تجربه زیبایی‌های زبان و دیگر مهارت‌های لازم برای شکل گرفتن پایه‌های رشد تحصیلی در این مدرسه با روش بازی در طبیعت، پرورش داده می‌شوند.

با بیدار شدن شوق درونی برای دانستن، دیگر نیازی به آزمون‌های رقابتی، نمره دادن و درنظر گرفتن جایزه برای رفتار مناسب در کلاس و مشتاق کردن کودکان به درس خواندن نخواهد بود. ارزشیابی دانش‌آموزان هم فقط از طریق به‌کارگیری آموخته‌ها در

در هر کلاس، آموزگارانی برای مهارت‌های مختلف و یا به‌عنوان کمک‌معلم هستند اما فقط یک معلم با عنوان «آموزگار کلاس» وجود دارد که به نیاز دانش‌آموزان برای برخورداری از یک مرجع در کلاس پاسخ می‌دهد؛ او از زمانی که دندان‌های شیری کودکان می‌افتد تا هنگامی که به دوران بلوغ می‌رسند مسئول آن‌ها خواهد بود. در تمام این دوران و هنگام انجام فعالیت‌های هنری و علمی، وظیفه اصلی او این است که با نیروی تخیل یک هنرمند با دانش‌آموزانش کار کند.

برای نمونه در آموزش آب‌وهوا، دانش‌آموز هنگامی می‌تواند به درک درستی از اقلیم‌های جغرافیایی برسد که آموزگار با هنرمندی، به‌صورت توصیفی-نمایشی و با استفاده از طبیعت، صحنه‌هایی از هوای تازه و پر از اکسیژن، هوای سرد و مرطوب، هوای برفی و بارانی و هوای خشک و سوزان را در آغوش طبیعت به کودکان نشان دهد. این حس شگفتی و شکوه حاصل از این نوع آموزش، به احساس احترامی می‌انجامد که اصل استواری برای حفاظت از طبیعت را در وجود کودک بیدار می‌سازد. این احساس، باید زمینه‌ساز بروز استعداد‌های کودکان برای فراگیری علوم در دوره‌های آینده تحصیلی آن‌ها هم بشود.

برای رسیدن به این هدف، همه فعالیت‌ها و درس‌ها در یک مدرسه والدورف، از چیدمان کلاس‌ها تا شیوه خواندن یک شعر، از خودکاری که یک دانش‌آموز برای نوشتن استفاده می‌کند تا تمرین‌هایی که در ورزش ژیمناستیک انجام می‌شود، براساس دو ملاک تنظیم می‌گردد: کاربردی بودن و خلاق بودن. برای کودک، این دو ملاک، نیروی مرجع را می‌سازد که بر احساس درونی و بیرونی او تاثیر می‌گذارد.

فضای داخلی کلاس‌ها کوچک و بیشتر فضای مدرسه را باغ بسیار بزرگی تشکیل داده است و کلاس‌ها اغلب در طبیعت و فضای بیرون شکل می‌گیرد. در این باغ، درختانی از میوه‌های مختلف وجود دارد، علف‌های هرز و گل‌ها و گیاهان بسیاری در آن روییده است و فضایی به کاشت سبزی و صیفی اختصاص یافته است. یکی از نکات جالب در این مدرسه، شبیه‌سازی‌هایی از طبیعت است، به‌عنوان مثال تل خاک ریخته شده به‌جای کوه و تپه، تل شن به‌جای کوبر یا نرمی شن‌های ساحل و یک آبگیر کوچک که رودخانه یا دریا را تداعی کند، هم‌چنین حیوانات اهلی مختلفی که در محوطه رها هستند. دانش‌آموزان هر ساله با استفاده از قوه تخیلشان از عناصر طبیعت چیزهایی مثل پل، قایق، خانه درختی، تاب، قلعه، لانه حیوانات یا ماشین و قطار می‌سازند؛ البته در چند جای این باغ مکانی به نام کارگاه وجود دارد که در آن ابزارهایی مثل میخ و چکش، قلم‌مو و رنگ و ... قرار دارد که دانش‌آموزان با داشتن هر ایده‌ای، به‌راحتی می‌توانند محصول ذهن خود را خلق کنند.

همه فعالیت‌ها و درس‌ها در یک مدرسه والدورف، از چیدمان کلاس‌ها تا شیوه خواندن یک شعر، از خودکاری که یک دانش‌آموز برای نوشتن استفاده می‌کند تا تمرین‌هایی که در ورزش ژیمناستیک انجام می‌شود، براساس دو ملاک تنظیم می‌گردد: کاربردی بودن و خلاق بودن.

دیوارهای هر کلاس به گونه‌ای طراحی شده است که فضای مناسبی برای ارائه مطالب، کارهای تحقیقاتی و مهارت‌های دستی دانش‌آموزان برای هر درس باشد. همه کتاب‌ها در قفسه‌های قابل دسترس دانش‌آموزان در کلاس می‌ماند و درون کیف‌ها فقط وسایل شخصی و تغذیه است. کف هر کلاس خطوط منظم و بزرگ به شکل دایره، مثلث و مربع کشیده شده که نوع نشستن دانش‌آموزان برای فراگیری هر درس را مشخص می‌کند.

دیوارهای مدرسه با رنگ‌های شاد و زنده پوشیده شده است. کارهای هنری کودکان همه جا به دیوارها آویخته و به آن جلوه خاصی می‌بخشد. فضای داخلی هر کلاس نسبتاً بزرگ و میز و صندلی‌ها کوچک و قابل حمل است تا معلم و دانش‌آموزان بتوانند به راحتی بر حسب موضوع آموزش خود چیدمان کلاس را تغییر دهند. دیوارهای هر کلاس به گونه‌ای طراحی شده است که فضای مناسبی برای ارائه مطالب، کارهای تحقیقاتی و مهارت‌های دستی دانش‌آموزان برای هر درس باشد. همه کتاب‌ها در قفسه‌های قابل دسترس دانش‌آموزان در کلاس می‌ماند و درون کیف‌ها فقط وسایل شخصی و تغذیه است.

کف هر کلاس خطوط منظم و بزرگ به شکل دایره، مثلث و مربع کشیده شده که نوع نشستن دانش‌آموزان برای فراگیری هر درس را مشخص می‌کند. دایره یعنی تدریس به صورت بارش فکری و هم‌اندیشی است، مربع برای گروه‌بندی‌های ۴ تا ۵ نفره مناسب است و در شکل مثلث، کلاس به دو گروه تقسیم می‌شود که معلم در راس آن قرار می‌گیرد. به این ترتیب دانش‌آموزان می‌توانند در جای مناسب فعالیت داشته باشند، به اطراف حرکت کنند، در صورت لزوم صحبت کنند، در کارهای گروهی نظر بدهند و در انضباط و اداره کلاس هم‌کاری کنند.

با بیدار شدن شوق درونی برای دانستن، دیگر نیازی به آزمون‌های رقابتی، نمره دادن و در نظر گرفتن جایزه برای رفتار مناسب در کلاس و مشتاق کردن کودکان به درس خواندن نخواهد بود. ارزشیابی دانش‌آموزان هم فقط از طریق به‌کارگیری آموخته‌ها در محیط اطراف و مشاهدات مستقیم آموزگار است.

دو نوع ارزشیابی رسمی در مقطع ابتدایی این مدرسه وجود دارد که هیچ‌کدام از امتحانات و سوالات، قلم و کاغذی نیستند و فقط بر اساس مشاهدات و ثبت نتایج معلمین در طول سال و کاربرد صحیح آموخته‌های دانش‌آموزان است.

- ارزشیابی از جنبه‌های شناختی درس‌های پایه و آموزش مذهبی که همگی هم‌زمان با فرایند تدریس اتفاق می‌افتد.

- ارزشیابی به منظور پیشرفت تحصیلی و استعدادیابی دانش‌آموزان تیزهوش که توانایی ارتقای پایه بدون طی کردن یک سال تحصیلی را دارند. شرکت در این آزمون از کلاس سوم مجاز است. این شیوه به آموزگار کمک می‌کند که بنیه علمی دانش‌آموز را تقویت کند و استعدادها را کشف کند، بسط دهد و برنامه‌ریزی صحیحی برای آموزش در نظر بگیرد.

برای دانش‌آموزان این مدرسه در طبیعت تنها یک قانون اصلی وجود دارد و آن، این‌که نباید به خودشان، دیگران، حیوانات، درختان و سازه‌های مدرسه آسیب بزنند. قانون فرعی هم احترام و عدم توهین به یکدیگر و تسهیل‌گران آموزش است. آنان به این باور رسیده‌اند که طبیعت کشورشان نجات نخواهد یافت مگر این‌که نسل آینده این طبیعت را بشناسد.

آموزش فقط از راه تجربه کردن در محیط و طبیعت به دست می‌آید. آن‌ها به کمک هم به راه‌حل می‌رسند تا مشورت و هم‌دلی را بیاموزند؛ دست به ساخت پروژه می‌زنند تا کار گروهی را تمرین کنند. کودکان بزرگ‌تر از کودکان کوچک‌تر مراقبت می‌کنند تا حس مسئولیت را فراگیرند و بچه‌های کوچک‌تر به بچه‌های بزرگ‌تر تکیه می‌کنند تا حس اعتماد در آن‌ها پرورش یابد. در این مدرسه چیزی از طریق آموزش مستقیم یاد داده نمی‌شود جز آن‌که دانش‌آموزان درخواست و اشتیاق دانستن آن را داشته باشند. در واقع تلاش معلمین این مدرسه، ایجاد بستری غنی برای کسب تجربه‌های متفاوت و کمک به شکوفایی استعدادهای نهفته در دانش‌آموزان است. نکته مهم آن‌که در این مدرسه، سطح‌بندی آموزشی میان دانش‌آموزان معنایی ندارد و همه با هم در کنار هم و در سنین متفاوت در طبیعت تعامل اجتماعی پیدا می‌کنند. این برخوردها تمرینی است برای آینده‌ای نه‌چندان دور که به‌تنهایی وارد جامعه شوند.

مدرسه ویلاماریا:

«مدرسه ویلاماریا» در سال ۱۹۵۷ توسط سه خواهر روحانی با رویکردی مذهبی تاسیس شد. در حال حاضر کودکان ۷ تا ۱۱ سال در این مدرسه مشغول به تحصیل هستند. ویلاماریا تجربه‌ای از یک فرایند کامل و جامع آموزشی است. شعار این مرکز، تمرکز همه‌جانبه بر روی رشد جسم، عاطفه و فکر کودکان است.

این مدرسه مانند سایر مدارس دولتی، بر فراگیری مهارت‌های خواندن، نوشتن و برخورداری از زیرساخت‌هایی مستحکم در ریاضیات، علوم و مذهب تأکید دارد. یادگیری زبان انگلیسی و «مالایی» نیز جزو دروس اجباری این مدرسه است.

در برنامه رسمی هر روز این مدرسه، فعالیت‌های کلاسی در داخل و خارج از کلاس ۹۰ دقیقه، فعالیت‌های گروهی ۶۰ دقیقه، فعالیت‌های آزاد ۳۰ دقیقه و استراحت و غذا نیز ۳۰ دقیقه است. شروع فعالیت از ساعت ۸:۱۵ صبح تا ۱۲:۱۵ ظهر بوده و بعد از استراحت و غذا، فعالیت‌های فوق‌برنامه شامل ورزش، موسیقی، هنر، تکنولوژی و مذهب تا ساعت ۶ بعدازظهر است که والدین با نظر خود می‌توانند موقع ثبت‌نام، ساعت خروج فرزندشان را انتخاب کنند. نکته قابل توجه این است که والدین می‌توانند به‌صورت زنده با کامپیوتر شخصی از آخرین وضعیت تحصیلی فرزند خود، آگاه شده و یا با دبیران تماس بگیرند.

اسباب‌بازی‌های کودکان هم از مواد کاملاً طبیعی ساخته می‌شود؛ مانند میوه درخت کاج، پنبه، ابریشم، چوب، صدف، سنگ و ... در این مدرسه، با نگاه کردن به محیط اطراف، همه‌جا می‌توان نشانه‌هایی از فعالیت‌های دانش‌آموزان را دید که همگی می‌توانند کودکان را برای یادگیری، مشتاق‌تر و درک آن‌ها را از طبیعت و پیرامونشان بیشتر کنند.

مدرسه ویلاماریا با رویکردی جامع و یک‌پارچه، ترکیبی از استانداردهای مدارس پیش‌دبستانی ملی مالزی همراه با بهره‌گیری از موضوعات روز و کاربردی برای دانش‌آموزان است. تمام این موارد را می‌توان در یک جمله خلاصه کرد: «رویکرد کودکان مبتنی بر بازی با رسیدن به اهداف آموزشی و توسعه آن».

مدرسه ویلاماریا با رویکردی جامع و یک‌پارچه، ترکیبی از استانداردهای مدارس پیش‌دبستانی ملی مالزی همراه با بهره‌گیری از موضوعات روز و کاربردی برای دانش‌آموزان است. تمام این موارد را می‌توان در یک جمله خلاصه کرد: «رویکرد کودکان مبتنی بر بازی با رسیدن به اهداف آموزشی و توسعه آن».

تمامی مباحث آموزشی با رویکرد «مونده‌سوری» سرفصل‌هایی مانند توسعه معیارهای زیبایی‌شناسی و خلاقیت، توسعه زبان، توسعه فن‌آوری و تکنولوژی، توسعه تعاملات اجتماعی، باشگاه‌های پرورش مغز، مراقبت بعد از مدرسه و خدمات مشاوره‌ای را سرلوحه کار خود قرار داده است. در این مدرسه تاکید بر داشته‌های علمی و توسعه اجتماعی است، معلم و دانش‌آموز در آموزش، فعال و شریک هستند و آموزش براساس تقویت انگیزه درونی دانش‌آموزان با گفت‌وگو درباره فعالیت‌ها و احساسات درونی خویش (خودتشویقی) شکل می‌گیرد.

درنهایت، جوهر و اساس فلسفه ملی آموزش، تکامل همه‌جانبه و مستمر افراد است به‌گونه‌ای که دانش‌آموزان بتوانند در آینده، شهروندانی متعادل و سازگار از لحاظ فکری، روحی، عاطفی و جسمی و با اعتقادی راسخ به خداوند باشند و در پایان مقطع ابتدایی به اهداف زیر دست یابند:

تولید نیروی کار متفکر و آشنا با تکنولوژی، توسعه و پرورش فیزیکی، ذهنی، احساسی و معنوی دانش‌آموزان، ارائه و فراهم‌سازی فرصت‌هایی به‌منظور بهبود توانایی‌ها و استعدادها دانش‌آموزان، افزایش مشارکت همگانی در حوزه آموزشی (دبیران، دانش‌آموزان، مدیران، کارکنان مدارس و سطوح مختلف جامعه)

